

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2019|013 VAN 14 FEBRUARI 2019

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN JUWELENHUIS RUYS IN ANTWERPEN,
NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 19 DECEMBER 2018

*De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 14 februari 2019
volgend advies uit:*

1. De VCOE ontving op 19 december 2018 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de voorlopige bescherming als monument van juwelenhuis Ruys in Antwerpen. commissie spreekt zich in dit advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming, met name: (a) het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het inhoudelijke dossier.
2. De commissie stelt vast dat voorliggende bescherming deel uitmaakt van het thematisch beschermingspakket 'winkelinterieurs'. Binnen dit pakket werden reeds twee beschermingsdossiers voor advies voorgelegd. In haar advies van 19 april 2018 formuleerde de commissie diverse bemerkingen bij dit beschermingspakket en de bijhorende criterianota 'winkelinterieurs'.¹ De commissie betreurt dat met deze bemerkingen geen rekening werd gehouden. Daarom vraagt de commissie opnieuw om – al dan niet als onderdeel van de criterianota – een overzichtslijst op te maken van alle onderzochte winkelpanden en daarbij te duiden welke winkelinterieurs finaal voor bescherming in aanmerking komen. De commissie vraagt tevens voor alle geselecteerde winkelinterieurs de toetsing aan de erfgoedwaarden en selectiecriteria verder transparant te maken. Tot slot pleit de commissie er opnieuw voor beschermingsdossiers binnen eenzelfde thema maximaal te clusteren.

Aanvullend merkt de commissie op dat de bescherming van een aantal winkelinterieurs in Antwerpen op zijn beurt kadert in het beleidsthema '20ste-eeuwse architectuur in Antwerpen'. De commissie vraagt daarom in het inhoudelijk dossier bij de situering kort duiding te geven bij dit beleidsthema (cf. beschermingsdossiers oeuvre Styne).

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming vast als monument van juwelenhuis Ruys en verwijst tevens naar het afbakeningsplan, de fotoregistratie en de lijst met cultuuroederen die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd.

De commissie kan de bescherming van het juwelenhuis met waardevol winkelinterieur ondersteunen. Het beschermingsvoorstel is uitvoerig en werd goed gedocumenteerd. De commissie gaat tevens akkoord met de bescherming van de drie vrijstaande toonbanken, drie glazen vitrinekasten, twee paraplubakken en vier krukjes als cultuuroederen. De commissie meent dat de link tussen deze cultuuroederen en het juwelenhuis voldoende werd aangetoond. Het is duidelijk dat deze cultuuroederen een wezenlijk onderdeel vormen van de historiek van het gebouw. Met betrekking tot de krukjes en paraplubakken wijst de commissie wel op de vreemde veronderstelling dat de krukjes waren bestemd voor het burgerlijke cliënteel en de

¹ VCOE 2018 020-021 Advies bescherming winkelinterieurs (deel 1)

paraplubakken zich meer richten op een progressiever cliënteel. Een meer gefundeerde motivatie voor de opname van de krukjes als cultuurobjecten is wenselijk.

4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de historische, architecturale en artistieke erfgoedwaarde die de bescherming als monument verantwoorden. De commissie erkent deze erfgoedwaarden en meent dat de historische waarde overtuigend wordt aangetoond. Met betrekking tot de architecturale waarde vraagt de commissie wel nog beter te kaderen waarom het juwelenhuis uniek is binnen het omvangrijke oeuvre van Truymans. Aanvullend vraagt de commissie te onderzoeken of in de burelen die voorheen dienst deden als atelier nog sporen bewaard zijn op basis waarvan ook de industrieel-archeologische waarde zou kunnen worden toegekend. Verder meent de commissie dat eventueel ook de sociale en esthetische waarde kunnen worden opgenomen. Het juwelenhuis is immers al vijf generaties in handen van dezelfde familie en heeft steeds zijn winkelfunctie behouden. Voor het winkelinterieur werd bovendien bewust gezocht naar een esthetiek om een welbepaald cliënteel aan te trekken.

Artikel 2 beschrijft uitgebreid de aanwezige erfgoedkenmerken en erfgoedelementen. Enkel de beschrijving van de zolderruimtes is summier. Deze werden ook niet fotografisch gedocumenteerd. Gelet op beheersdoelstelling 9° en de nood aan onderhoudswerken aan de mansardekamers ten gevolge van een lek, vraagt de commissie alsnog foto's van de zolderverdieping toe te voegen.

Verder merkt de commissie op dat in het inhoudelijk dossier verwezen wordt naar het terras over de gehele breedte aan de Schermersstraat. Dit terras wordt tevens fotografisch gedocumenteerd, maar wordt niet meer vermeld in het ministerieel besluit. De commissie vraagt te verduidelijken of het terras erfgoedwaarde heeft en al dan niet deel uitmaakt van de bescherming.

5. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het beschermingsbesluit. De commissie vindt het positief dat deze uitgaan van een geïntegreerde aanpak en respect voor de draagkracht van het gebouw. Het is tevens positief dat de beheersdoelstellingen rekening houden met een eventuele herinrichting of herbesteding van het pand.
6. Artikel 4 van het ministerieel besluit bevat de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument. De commissie kan deze ondersteunen.
7. De commissie gaat tevens akkoord met de toelatingsplichtige handelingen zoals opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit. Wat de toelatingsplichtige omgevingswerken betreft, vraagt de commissie – gezien de afbakening van het monument – wel om de meerwaarde hiervan verder te verduidelijken of deze toelatingsplichten te schrappen.
8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een voorwaardelijk gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van juwelenhuis Ruys in Antwerpen. De commissie vraagt:
 - Alsnog rekening te houden met de eerdere bemerkingen van de commissie bij het beschermingspakket en de bijhorende criterianota 'winkelinterieurs' (overzichtslijst, toetsing aan erfgoedwaarden en selectiecriteria, clusteren van dossiers);
 - Te kaderen waarom het juwelenhuis uniek is binnen het oeuvre van Truymans;
 - Te onderzoeken of ook de industrieel-archeologische, sociale en esthetische waarde kunnen worden toegekend;
 - De zolderverdieping verder fotografisch te documenteren;

- Te verduidelijken of het terras erfgoedwaarde heeft;
- De meerwaarde van de toelatingsplichtige omgevingswerken te duiden of deze te schrappen.

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt

Voorzitter